

Remissvar	1(3)
2025-07-09	
Dnr: 2025-7.5.2-0012	

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

U2025/01015

Remiss av delbetänkande Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37)

Sammanfattning

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) har granskat delbetänkande av Utredningen om vinst i skolan, Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37), utifrån de aspekter myndigheten har att beakta.

ISP har några förtydliganden avseende lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar (UDI-lagen) samt vissa iakttagelser av lagförslaget.

Förutsättningar att reglera utländskt ägande*Inget generellt förbud*

I utredningens direktiv ingår det att överväga om det är möjligt och lämpligt att endast juridiska personer med säte i Sverige, i ett annat EU-land eller i ett EES-land genom ett direkt eller indirekt ägande ska kunna ha ett väsentligt inflytande över förskole- eller skolverksamheten. Delbetänkandet föreslår dock inte något sådant generellt förbud utan ifrågasätter om det är lämpligt och förenligt med regelverket om den inre marknaden att införa ett sådant förbud. Utredningen menar att syftet med ett sådant förbud delvis kan komma att uppnås genom UDI-lagen och anser att regeringen bör utvärdera dess effekt på skollagens område och analysera eventuella behov av åtgärder för att stärka dess verkan på området. Utredningen har tolkat direktivet som att det övervägande skälet till uppdraget i den delen är de säkerhetsfrågor som lyfts i FOI:s rapport (om utländska investeringar och ägande i svensk grund- och gymnasieskola) och att UDI-lagen kan antas hantera den typen av säkerhetspolitiska frågor som direktivet tar upp.

Dokument har certifierats av Carl-Johan Wieslander.

Digitally signed by Carl-Johan
Wieslander
Date: 2025.07.09 10:42:11 CEST

Remissvar	2(3)
Dnr: 2025-7.5.2-0012	

ISP håller med utredningen om att det inte bör införas ett sådant generellt förbud. Det skulle vara svårhanterligt med parallella system, om ett regelverk infördes om granskning av utländskt ägande även i skollagen.

När det gäller UDI-lagens tillämpningsområde omfattas skolor av samhällsviktig verksamhet enligt 15 kap. 1 § i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (2024:9), men tillämpningsområdet begränsas av vissa omsättningskrav alternativt krav på antal anställda. En investering i samhällsviktig verksamhet ska anmälas av investeraren (inte av investeringsobjektet) till ISP innan investeringen skett, alternativt att en av lagarna skulle vara subsidiär till den andra, vilket skulle kunna bli resultatet om man införde regler om granskning av utländskt ägande även i skollagen.

Som ISP förstår det skiljer sig den prövning som Skolinspektionen i dag gör enligt skollagen från den prövning som ISP gör enligt UDI-lagen. ISP instämmer med att UDI-lagen tar sikte på att hantera bl.a. den typen av säkerhetspolitiska risker som nämns i FOI:s rapport där FOI anser att det inte är osannolikt att en utländsk antagonistisk aktör investerar i svenska skolor med syfte att påverka det demokratiska samhället. Precis som utredningen nämner kan ISP endast förbjuda en investering, alternativt godkänna med villkor, om det rör sig om en utländsk direktinvestering vilket betyder att ISP inte kan göra något åt investeringar som inte är att betrakta som utländska direktinvesteringar.

Utredningen avser att i slutbetänkandet lämna förslag på en reglering som ger tillsynsmyndigheterna ökade möjligheter att hindra olämpliga fysiska eller juridiska personer från att genom ägande eller på annat sätt utöva inflytande över en enskild huvudman, förslaget ska gälla både inhemska och utländska aktörer. ISP anser det vara positivt om tillsynsmyndigheterna får utökade möjligheter att hindra olämpligt inflytande över en enskild huvudman, oavsett om det är genom en inhemsk eller utländsk aktör.

Uppgiftsskyldiga myndigheter

Utredningen skriver särskilt att varken Skolverket eller Skolinspektionen ingår i de av regeringen utsedda samverkansmyndigheterna eller i de av regeringen beslutade uppgiftsskyldiga statliga myndigheterna i UDI-lagen. ISP vill framhålla att myndigheten förvisso får skicka frågor till en myndighet, som exempelvis Skolverket eller Skolinspektionen, trots att myndigheterna inte är uppgiftsskyldiga enligt UDI-lagen. Om granskning inleds i ett ärende där investeringsobjektet avser en skola eller annars berör myndigheterna kommer ISP med säkerhet att göra på det sättet. Ett problem med detta förfarande utgör emellertid sekretessfrågan, eftersom någon sekretessbrytande bestämmelse inte är tillämplig för myndigheter som inte är uppgiftsskyldiga och ISP respektive Skolverket och Skolinspektionen får därmed använda 10 kap. 2 § och 10 kap. 27 § (generalklausulen) offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL. För uppgiftsskyldiga myndigheter gäller i stället 10 kap. 28 § OSL, vilket innebär att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller

Remissvar	3(3)
Dnr: 2025-7.5.2-0012	

förordning. ISP förordar att Skolverket och Skolinspektionen bör läggas till som uppgiftsskyldiga myndigheter i UDI-förordningen.

Redan genomförda investeringar enligt UDI-lagen

Vid utredningens genomgång av UDI-lagen anges att en investering får genomföras endast om en anmälan om investeringen har lämnats utan åtgärd eller om investeringen har godkänts vid en granskning av ISP, med eller utan villkor. Utredningen tar även upp innebörden av ett förbud men nämner inte uttryckligen att ISP kan pröva redan genomförda investeringar. UDI-lagen möjliggör nämligen en prövning av äldre ägande som aldrig varit föremål för prövning bl.a. eftersom en anmälan ska göras varje gång det är fråga om en investering vilken innebär ett förfogande som motsvarar eller överskrider något av gränsvärdena (se 7 §). Det innebär att om en investerare utökar sin andel (eller i övrigt förändrar sitt inflytande) efter att UDI-lagen trätt i kraft ska den prövas av ISP, om investeringen är anmälningspliktig. Möjligheten att förbjuda en investering i efterhand gäller bl.a. för de investeringar som inte har anmälts trots att anmälningsskyldighet har förelagat (12 §), inte omfattats av anmälningsskyldigheten på grund av att tröskelvärdena inte överskridits men där det finns anledning att anta att investeringen kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige (13 §), eller har godkänts med villkor men där villkoren inte har efterföljts (22 §).

ISP:s statistik avseende utländska direktinvesteringar inom utbildningsverksamhet

Utredningen tar upp ISP:s statistik för perioden 1 december 2023 till och med den 31 december 2024 och nämner att ca 25 anmälningar avser samhällsviktiga verksamheter inom utbildning men att den inte har någon uppgift om handläggningen av dessa ärenden och om någon åtgärd har vidtagits. ISP kan meddela att ett av ärendena avskrevs och att resterande (24 stycken) lämnades utan åtgärd i enlighet med 19 § UDI-lagen. I fem av ärendena fanns en unionsextern koppling, resterande var unionsinterna.

ISP har i övrigt inga synpunkter eller kommentarer på förslaget.

Carl Johan Wieslander
Generaldirektör

Detta remissvar har beslutats av generaldirektör Carl Johan Wieslander. Verksjurist Johanna Ödman har varit föredragande. Ställföreträdande generaldirektör Karl Evertsson, chefsjurist Tobias Bergkvist och gruppchef Anna Beckius har medverkat vid den slutliga handläggningen.

